

Wmo Beleidsplan 2012-2014

Inhoudsopgave	Pagina:
Samenvatting	2
1. Inleiding	4
1.1. Het wettelijk kader: de Wmo	4
1.2. Compensatieplicht gemeente	5
1.3. Terugblik en stand van zaken	6
1.4. Clustering van de prestatievelden	7
2. Visie op maatschappelijke ondersteuning	9
2.1. Basis op orde – Vertrouwen en verantwoordelijkheid	9
2.2. De Kanteling	10
2.3. Uitvoering in samenhang	11
2.4. Inclusief-beleid	11
3. Ondersteuning vanuit de samenleving	13
3.1. Dienstverlening maatschappelijke instellingen	13
3.2. Mantelzorg	17
3.3. Vrijwilligerswerk	19
4. Maatschappelijke voorzieningen	23
5. Ondersteuning jeugd en opvoeding	27
6. Visie Maatschappelijke zorg	29
6.1. Inleiding	29
6.2. Preventie en nazorg	31
6.3. Integrale persoonsgerichte aanpak	32
6.4. Maatschappelijke opvang / vrouwenopvang	34
6.5. Financiën	35
6.6. Samenvattende conclusies visie maatschappelijke zorg	37

Samenvatting Wmo Beleidsplan 2012–2014

Dit Wmo Beleidsplan geeft het beleid op hoofdlijnen weer op het gebied van de maatschappelijke ondersteuning voor de jaren 2012–2014. Als onderdeel is hierin ook opgenomen de visie maatschappelijke zorg 2012–2014 van Dordrecht als centrumgemeente voor 14 gemeenten in de regio Zuid–Holland Zuid¹. Dit beleid richt zich op de meest kwetsbaren, betreft grotendeels maatschappelijke opvang en is nauw verbonden met de andere onderdelen van de Wmo. Het preventieve beleid en de vroegsignalering van problemen die kunnen leiden tot maatregelen in de maatschappelijke zorg maken immers deel uit van de overige prestatievelden van de Wmo.

Onder dit integrale Wmo Beleidsplan liggen beleidsplannen die het beleid op verschillende onderdelen van de Wmo verder uitwerken, zoals jeugdagenda, nota mantelzorg–ondersteuning en Operationele agenda maatschappelijke zorg. Het Beleidsplan regelt niet alles wat betreft de Wmo in de komende drie jaren. Enkele ontwikkelingen zijn namelijk nog in volle gang: de decentralisatie begeleiding (van Awbz naar Wmo) en de overgang van de jeugdzorg naar de gemeenten wat ook gevolgen zal hebben voor het prestatieveld jeugd en opvoeding in de Wmo. Het beleid op deze onderdelen zal voor een deel in 2012 en voor een deel in 2013 worden vastgesteld.

Wij beogen met het nieuwe Wmo beleid een kanteling te realiseren: in plaats van aanbodgerichte maatschappelijke ondersteuning willen we de problematiek van de burger die ondersteuning nodig heeft het uitgangspunt laten zijn. Hierbij zoeken we de oplossing daarvoor in de eerste plaats in de eigen kracht van de burger en zijn sociaal netwerk en aanvullend in de algemene voorzieningen in zijn omgeving, zoals een buurthulpcentrale. Eventuele individuele voorzieningen vormen het sluitstuk. We willen de eigen kracht en de eigen verantwoordelijkheid van burgers versterken en daarnaast willen we op deze wijze de uitvoering van de Wmo betaalbaar houden. Het geldt niet alleen voor de lichtere voorzieningen voor maatschappelijke ondersteuning (huishoudelijke hulp, scootmobielen, begeleiding, opvoedingsondersteuning etc.), maar we trekken die lijn ook door naar de zwaardere voorzieningen: ook cliënten in de verslavingszorg, maatschappelijke opvang en geestelijke gezondheidszorg zullen meer aangesproken gaan worden op eigen kracht en eigen verantwoordelijkheden. Waarbij we ons goed realiseren dat dit voor de betreffende doelgroepen in veel mindere mate mogelijkheden biedt.

Daarnaast beogen we met onze gekantelde aanpak bij de maatschappelijke ondersteuning juist ook meer problemen vroegtijdig op te lossen, waarmee voor een deel voorkomen kan worden dat mensen afglijden naar een situatie die maatregelen vanuit de maatschappelijke zorg noodzakelijk maken of andere vergaande individuele voorzieningen. We gaan immers de problemen van mensen integraal benaderen in plaats van beoordelen of mensen recht hebben op een bepaalde voorziening. Hierdoor kunnen ook andere problemen vroegtijdig worden gesignaleerd.

---

¹ In dit verband staat ZHZ voor het gebied bestaande uit de regio's Drechtsteden en Alblasserwaard–Vijfheerenlanden (14 gemeenten).

Deze Kanteling, zoals die ook landelijk bekend staat, vraagt nog veel meer dan intakers en consulenten die hulpvragen en oplossingsmogelijkheden integraal gaan benaderen. Er moeten immers ook voldoende alternatieven zijn: algemene voorzieningen in de wijk, vrijwilligers die meehelpen, faciliteiten voor organisaties om vrijwilligers te kunnen werven en zo nodig bij te scholen, faciliteiten voor mantelzorgers zodat ze niet overbelast raken en professionals (maatschappelijk werkers, buurtwerkers, huisartsen etc.) die goed samenwerken. Dit beleidsplan geeft aan hoe de gemeente hieraan wil bijdragen en daarmee investeert in de kracht van de samenleving. Want als we er niet in slagen om die kracht te versterken, zal het beroep op individuele maatschappelijke voorzieningen en zorg de beschikbare financiële middelen gaan overstijgen, we hebben immers te maken met forse bezuinigingen van het rijk op de middelen die men beschikbaar stelt voor de uitvoering van de Wmo en ook leidt de toenemende vergrijzing tot groei van de kosten in de zorg.

Visie Maatschappelijke zorg centrumgemeente

De focus vanuit de functie van centrumgemeente ligt op versterking van de verbindingen binnen de integrale persoonsgerichte aanpak bij cliënten in de maatschappelijke opvang. We streven daarbij naar meer eigen verantwoordelijkheid en regie van de cliënt. Een snelle, stevige aanpak bij dreigende en beginnende dakloosheid moet erger voorkomen. Samen met regiogemeenten zetten we in op preventie en nazorg. We gaan de oorzaken van dakloosheid en mechanismen van sociaal verval en uitsluiting wegnemen. Daarvoor zoeken we verbinding (op inhoud en financiering) met maatschappelijke ondersteuning, Awbz, jeugdzorg, Zvw, Wpg (Wet publieke gezondheid) en forensische zorg.

Overzicht budgetten Wmo Beleidsplan 2012-2014

	2012	2013	2014
Buurtwerk incl. accommodaties	2.870.959	2.894.959	2.881.959
Maatschappelijk werk	1.186.902	1.112.917	1.112.917
Kanteling/innovatiebudget	372.000	372.000	372.000
Wmo cliëntenparticipatie	131.635	131.635	131.635
Wmo loket	35.000	35.000	35.000
Mantelzorgondersteuning	315.000	315.000	315.000
Vrijwilligersondersteuning	323.000	323.000	323.000
Pilots maatschappelijke ondersteuning	346.920	459.930	459.930
Individuele voorzieningen	16.780.000	16.780.000	16.780.000 ²
Opvoedingsondersteuning	1.625.000	1.625.000	1.625.000
Aanpak jongeren met multiproblematiek	480.600	480.600	480.600
Sluitende aanpak jeugd	293.475	293.475	293.475
Maatschappelijke opvang	5.113.367	5.113.367	5.113.367 ³
Vrouwenopvang	1.587.875	1.587.875	1.587.875 ³
Totaal	31.461.733	31.523.758	31.510.758

² Exclusief budget voor extramuraal begeleiding (nu nog Awbz)

³ In 2013 wijziging te verwachten a.g.v. reeds besloten herverdeling (MO). Voor 2014 wordt een nieuwe herverdeling voorbereid (MO en VO).

1. Inleiding

1.1. Het wettelijk kader: de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

De Wmo is in 2007 ingevoerd als onderdeel van een nieuw zorgstelsel. Het zorgstelsel omvat de Algemene wet bijzondere ziektekosten (Awbz) voor de langdurige gezondheidszorg, de Zorgverzekeringswet (Zvw) voor de kortdurende gezondheidszorg, de Wet op de Jeugdzorg (Wjz) en de Wmo voor de ondersteunende diensten en de maatschappelijke zorg en nog vijf andere wetten en diverse uitvoeringsregelingen. Het stelsel is nog in ontwikkeling. Het rijk heeft verdere verschuivingen vanuit de Awbz naar de Wmo aangekondigd en de jeugdzorg zal een verantwoordelijkheid van de gemeenten worden. De Wmo wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de gemeenten en is een brede participatiewet: iedereen moet kunnen meedoen aan de samenleving. De Wmo leunt aan tegen de Awbz en de Wjz en kent in tegenstelling tot de Awbz en Wjz geen zorgplicht op basis waarvan burgers zorg kunnen claimen, maar geeft de gemeenten een compensatieplicht (zie 1.2). Daar waar burgers met ondersteuning vanuit hun sociale netwerk niet maatschappelijk kunnen participeren, moet de gemeente het 'gat' compenseren door ondersteuning te bieden. De vorm waarin dit gebeurt wordt niet door de Wmo voorgeschreven. Dat is een zaak van de gemeente. De wet onderscheidt negen prestatievelden:

nr.	Prestatieveld Wmo	schaalniveau van beleid
1	Bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van wijken en buurten	Lokaal (Dordrecht)
2	Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen en ouders met problemen met opvoeden	Besluitvorming lokaal, inhoud grotendeels in Drechtstedenverband.
3	Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning	Lokaal
4	Het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers	Lokaal
5	Het bevorderen van maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid van mensen met een beperking	Lokaal
6	(individuele) Voorzieningen aan mensen met een beperking t.b.v. behoud van hun zelfstandig functioneren of deelname aan het maatschappelijke verkeer	Drechtsteden
7	Het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang	Dordrecht centrum-gemeente voor ZHZ
8	Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ), m.u.v. van het bieden van psychosociale hulp bij rampen	Dordrecht centrum-gemeente voor ZHZ
9	Ondersteuning aan verslaafden	Dordrecht centrum-gemeente voor ZHZ

De volgorde van deze prestatievelden in de Wmo geeft ook de structuur van de maatschappelijke ondersteuning weer: het begint bij het investeren in de samenleving (op buurtniveau) die veel problemen zelf kan oplossen of voorkomen. Hetzelfde geldt voor het jeugdbeleid in de Wmo: de nadruk ligt op preventie en opvoedingsondersteuning. Ook prestatievelden 3 en 4 gaan over de mogelijkheden van de samenleving en preventie. Bij de prestatievelden 5 en 6 komt de inbreng van de overheid steeds sterker in beeld en die weegt het zwaarst bij de maatschappelijke zorg (7, 8 en 9).

Dordrecht werkt op onderdelen samen met de Drechtsteden gemeenten en maakt op onderdelen ook beleid voor de regio Zuid-Holland Zuid. In bovenstaande tabel is te zien hoe de bestuurlijke verantwoordelijkheid in regionaal verband is verdeeld. In 2007 hebben de gemeenteraden in de Drechtsteden de verantwoordelijkheid voor de individuele voorzieningen overgedragen aan de Drechtraad. Dit betreft een delegatie van verantwoordelijkheden. Daarbij is besloten de SDD als uitvoeringsorganisatie aan te wijzen.

De gemeenteraad van Dordrecht is verantwoordelijk voor het beleid op de prestatievelden 7, 8 en 9 in Zuid-Holland Zuid (m.u.v. preventie en nazorg), omdat Dordrecht door het Rijk als centrumgemeente voor deze regio is aangewezen. Het college van B&W overlegt alvorens een voorstel aan de Raad wordt voorgelegd, met de andere gemeenten van deze regio.

1.2. Compensatieplicht gemeente

De compensatie die de Wmo biedt is in de wet beschreven. We bieden maatschappelijke ondersteuning zodat een burger:

De wettelijke omschrijving van de compensatieplicht wordt verruimd vanaf het moment dat de gemeente de functie extramurale begeleiding onder zijn hoede krijgt (zie wolk). De gemeente is vrij om te kiezen hoe de compensatie wordt gegeven. Een burger heeft dus niet zoals bij de Awbz een aanspraak op een bepaalde voorziening. Uiteindelijk telt het resultaat: is de burger weer in staat te participeren? In de geest van de Wmo zou de gemeente hulpbehoevende burgers zo moeten ondersteunen dat zij zelf zoveel mogelijk in staat zijn dat resultaat te bereiken.

1.3. Terugblik en stand van zaken op hoofdlijnen

In 2007 heeft de raad het meerjaren Wmo-beleidsplan 2008–2010 met de titel 'Dordrecht: solidair en verantwoordelijk' vastgesteld. 2011 was een overgangsjaar (feitelijk nog onder het regime van het oude beleidsplan) en is benut om een nieuw meerjarenplan voor te bereiden. In het vorige plan werd uitgebreid ingegaan op de voorbereiding en invoering van de wet, de voor de gemeente nieuwe taken (waaronder hulp bij het huishouden), de vernieuwde indeling van beleidsonderwerpen naar de prestatievelden en vooral op het nieuwe motto 'Meedoen'.

De Dordtse missie voor de Wmo luidde:

Wij schetsen het volgende perspectief van de solidaire en verantwoordelijke stad: een stad waar iedereen mee kan doen in de samenleving. Waar mensen elkaar helpen als dat nodig is. Waar de gemeente mensen en groepen ondersteunt die zich sterk maken voor anderen. Voor wie de hulp niet genoeg is, biedt de gemeente ondersteuning.

Hoewel het wettelijk kader nieuw was, was een groot deel van het beleid dat niet. Na een toets op 'Wmo-proof' is besloten om op onderdelen nieuw beleid te formuleren, op andere terreinen de accenten te verleggen en op een aantal velden het staande beleid te continueren. Dit betekende ook dat de uitvoeringspraktijk nog werd gedomineerd door het aanbieden van voorzieningen. Bestaande voorzieningen werden aangevuld met nieuwe voorzieningen waaronder huishoudelijke hulp. Door de jaren heen werd duidelijk dat de nadruk op het voorzieningenaanbod het principe van de solidaire en verantwoordelijke stad teveel belemmerde. We leven immers tegelijkertijd in een tijd waarin het calculerende gedrag van burgers flink is toegenomen. Hierin is Dordrecht niet uniek gebleken. Deze ontwikkeling speelt in alle gemeenten. Dit heeft ertoe geleid dat binnen VNG- verband is gestart met de voorbereiding van een Kanteling binnen de Wmo. Onder 2.2. wordt beschreven wat hieronder wordt verstaan.

Ook is duidelijk geworden dat het aanbod van welzijnswerk in Dordrecht nog steeds teveel gestoeld is op de oude Welzijnswet: een basisvoorziening voor het welbevinden van burgers. De bedoeling van de Wmo is echter dat we ons gaan richten op maatschappelijke ondersteuning van de kwetsbare burgers en dan niet door hetzelfde welzijnspakket te beperken tot deze doelgroep, maar ook door op een andere wijze te kijken naar hoe de gemeente de compensatieplicht invulling moet geven. Namelijk door eerst en zoveel mogelijk te investeren in de eigen kracht van de burger en de samenleving.

Er is een logische verklaring voor dat deze omslag de afgelopen jaren nog niet echt is doorgevoerd: gemeenten hadden immers nog geen echt probleem. Er waren voldoende middelen om het welzijnsaanbod in stand te houden. Nu de noodzaak om te bezuinigen groot is geworden en alsmat groter wordt, gaan de gemeenten, ook Dordrecht, alsnog de omslag maken naar het systeem van de Wmo.

Sinds 2007 zijn er meer ontwikkelingen te noemen die van invloed zijn op de Wmo. In de samenleving hebben we te maken met toenemende vergrijzing van de bevolking en de verdergaande individualisering. In de regelgeving doen zich ingrijpende wijzigingen in stelsel van zorg en sociale zekerheid voor die vragen om een herijking van het Wmo-beleid op een aantal onderdelen. Enkele ontwikkelingen zijn nog in volle gang, zoals de overheveling van de begeleidingsfunctie van Awbz naar Wmo, de decentralisatie van de jeugdzorg en diverse bezuinigingsoperaties: pakketmaatregel Awbz, korting op de doeluitkering maatschappelijke opvang en andere rijksbezuinigingen op de zorg, budgetkorting bij decentralisatie begeleiding en tenslotte de brede doorlichting en extensiveringen bij de gemeente Dordrecht zelf.

Het Dordrechtse Wmo beleid heeft ondertussen niet stil gestaan:

- In 2008 hebben we als centrumgemeente het beleid voor maatschappelijke zorg vastgesteld en begin 2011 geëvalueerd: '**Zorg voor elkaar**'. In dit Wmo Beleidsplan wordt dit beleid herijkt naar aanleiding van deze evaluatie.
- In 2009 hebben we nieuw beleid voor mantelzorgondersteuning vastgesteld: de nota '**Hulp voor de helpers**'. Dit beleid zetten we voort, hebben we verder aangescherpt naar aanleiding van de mantelzorgmonitor 2011 en is in hoofdlijnen opgenomen in dit beleidsplan.
- Het buurtwerk en welzijnswerk in de wijken ondergaat momenteel een verandering binnen het project '**Welzijn nieuwe stijl**'. In dit Wmo Beleidsplan wordt aangegeven welke wijzigingen in doelen en aanpak hieruit voortvloeien.
- Voor jeugd is inmiddels de '**Agenda voor de jeugd**' 2011-2014 vastgesteld. Het Wmo Beleidsplan bevat de hoofdpunten van deze agenda wat betreft prestatieveld 2 (Jeugd en opvoeding) en geeft verbanden aan met ander Wmo beleid en andere activiteiten.

1.4. Clustering van de 9 prestatievelden

Het vorige beleidsplan volgde de opbouw van de Wmo volgens de 9 prestatievelden (zie pag.4). We kiezen nu voor een clustering van de 9 velden zodat dit plan beter aansluit op de beleidsterreinen in Dordrecht en de regio. We onderscheiden maatschappelijke ondersteuning die vanuit de samenleving zelf wordt geboden en waarbij de gemeente werkt aan gunstige randvoorwaarden (Hoofdstuk 3); de voorzieningen die we als overheid toekennen (H.4); de doelgroep jeugd en de opvoedingsondersteuning (H.5) en tenslotte de maatschappelijke zorg (H.6).

In onderstaand schema zien we welke prestatievelden geclusterd zijn per hoofdstuk:

	H.st. 3	H.st. 4	H.st. 5	H.st. 6
Prestatieveld 1				
Prestatieveld 2				
Prestatieveld 3				
Prestatieveld 4				
Prestatieveld 5				
Prestatieveld 6				
Prestatieveld 7				
Prestatieveld 8				
Prestatieveld 9				

Hoofdstukken 3 en 5 zijn lokaal beleid. Hoofdstuk 5 is onlangs door de raad vastgesteld als onderdeel van de jeugdagenda 2011–2014. Hoofdstuk 4 betreft Drechtstedenbeleid en hoofdstuk 6 is beleid dat Dordrecht als centrumgemeente vaststelt voor 14 gemeenten in Zuid-Holland Zuid. De besluitvorming over dit Wmo Beleidsplan raakt dus in feite nu alleen hoofdstuk 3 en hoofdstuk 6. Echter, deze beleidsonderdelen kunnen nu eenmaal niet los gezien worden van de andere Wmo beleidsontwikkelingen zoals ook blijkt uit onze visie zoals beschreven in hoofdstuk 2.

2. Visie op maatschappelijke ondersteuning

2.1. Basis op orde – Vertrouwen en Verantwoordelijkheid

We hebben als motto voor ons handelen de begrippen Vertrouwen en Verantwoordelijkheid (v&v) geïntroduceerd. Deze begrippen zullen als rode draad door het nieuwe Wmo beleid lopen en richtinggevend zijn bij beleidsmatige en organisatorische keuzes. In het Meerjarenbeleidsprogramma 2010–2014 is v&v verder uitgewerkt. Voor de Wmo betekent dit de volgende invulling:

Vertrouwen en Verantwoordelijkheid en de Wmo

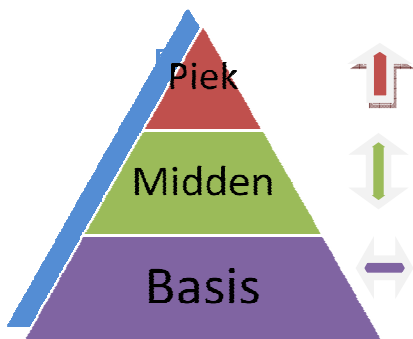
Wij vertrouwen op de kracht van de samenleving: van inwoners, sociale verbanden en maatschappelijke instanties. Samen zijn die goed in staat om in hun eigen omgeving verantwoordelijkheid te nemen en voor zichzelf en voor elkaar te zorgen. De burger is zelfstandig, mondig en wil zoveel mogelijk zelf regelen. Het bestuur wil inzetten op vertrouwen geven en stimuleren om verantwoordelijkheid te nemen en waar nodig randvoorwaarden scheppen en drempels wegnemen.

De verantwoordelijkheid van de gemeente wordt in de Wmo de compensatieplicht genoemd: als men er gezamenlijk niet meer uitkomt kan men gebruik maken van een vangnet: aanvullende voorzieningen die noodzakelijk zijn voor de zelfredzaamheid en het participeren in de samenleving. Het bevorderen van zelfredzaamheid, solidariteit en participatie staat voorop: we willen voorkomen dat mensen afhankelijk worden van de voorzieningen. Al ons beleid is inclusief beleid: we houden rekening met mensen met beperkingen en met diversiteit. De eerste-lijns hulpverlening en hulp binnen het eigen netwerk van mensen moet worden versterkt, zodat mensen de hulp zo dichtbij mogelijk krijgen, binnen hun eigen leefomgeving.

Dit sluit naadloos aan op het afwegingskader voor ons sociaal beleid zoals we dat hebben afgesproken in ons politiek akkoord:

1. Mensen zijn verantwoordelijk voor zichzelf, gebruiken eigen sociaal netwerk;
2. Mensen zorgen voor elkaar, mantelzorg, verenigingsleven;
3. Collectieve voorzieningen alleen waar nodig;
4. Professionele inzet van de overheid als achtervang en sluitstuk.

De uitdagingen voor stad en regio moeten we de komende jaren oppakken met minder financiële middelen. We willen ervoor zorgen dat in onze stad de basis, waaronder de maatschappelijke voorzieningen ofwel het vangnet van de Wmo, stevig op orde is zonder welke de hogere niveaus niet goed kunnen functioneren (zie ook onderstaande illustratie uit het MJP). Dat is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van burgers, bedrijven, maatschappelijke instellingen en overheid.

<p>Piek = Topkwaliteit - Nationale allure - Aantrekkingskracht bovenregionaal & nationaal - Als je dit doet, moet het goed!</p>
<p>Midden = Niveau extra op de basis - Aantrekkingskracht bovenlokaal & regionaal - Versterkt basis, hoeft geen piek te zijn</p>
<p>Basis = Alledaagse voorzieningen voor eigen inwoners - Nabijheid belangrijk - Niet onderscheidend - Moet op orde zijn/blijven</p>

2.2. De Kanteling

De in VNG-verband ingezette Kanteling staat voor het doorontwikkelen van de Wmo-uitvoeringspraktijk in een richting waarin meer dan nu participatie (i.p.v. zorg), resultaten (i.p.v. voorzieningen) en maatwerk (i.p.v. protocollering) centraal staan. Het gaat bij de Kanteling om het in de praktijk toepassen van het principe van de eigen verantwoordelijkheid.

We sluiten in onze visie geheel aan op de veranderingen die met de Kanteling worden beoogd. Die sluiten immers geheel aan op het principe van Vertrouwen en Verantwoordelijkheid. De Kanteling betekent ook dat er gedacht wordt vanuit oplossingen en resultaten en zoveel mogelijk binnen het dagelijks functioneren van en anders dichtbij de burger: zo willen we het compensatiebeginsel invullen.

Met de Kanteling verandert het primaire proces in de Wmo van claimbeoordeling (bij een aanvraag voor een voorziening) naar een gesprek over hoe de beperkingen in zelfredzaamheid en participatie kunnen worden gecompenseerd. De eigen mogelijkheden en die van de (sociale) omgeving staan hierbij nadrukkelijk voorop. Er is sprake van maatwerk. Van inwoners van Dordrecht wordt verwacht dat zij hun mogelijkheden inzetten voor zichzelf, familie en vrienden. En waar nodig mag ook worden verwacht dat de meeste

mensen bijdragen aan leefbaarheid van de buurt en goed nabuurschap. Ook maatschappelijke instellingen en bedrijven zijn medeverantwoordelijk voor de sociale samenhang en leefbaarheid.

Mogelijkheden in de omgeving moeten er ook zijn in de vorm van algemene voorzieningen. We stimuleren en faciliteren waar nodig algemene voorzieningen die vanuit de samenleving zelf worden geboden. We verwachten dan ook dat bij het zoeken naar oplossingen deze voorzieningen waar mogelijk worden benut. Het

vangnet wordt vervolgens gevormd door de individuele voorzieningen, die het meest kostbaar zijn en waarvoor de komende jaren veel minder budget beschikbaar is dan voorheen als gevolg van de rijkskortingen. We realiseren ons ook dat sommige mensen zonder meer afhankelijk zijn van bepaalde voorzieningen, welke inspanningen ook vanuit het eigen sociale netwerk worden gepleegd.

De principes van de Kanteling zullen wij toepassen op alle prestatievelden van de Wmo. Als voorbeeld het jeugdbeleid: in de jeugdagenda kiezen we voor een Kanteling in het beleid van probleem gestuurd jeugdbeleid naar denken in termen van "herstel van het gewone leven" door versterking van de opvoedcontext.

De Kanteling heeft twee aspecten die spanning kunnen oproepen in de samenleving:

1. het vergroten van de eigen verantwoordelijkheid van de burgers en hun omgeving;
2. de noodzaak van gemeenten om zuinig om te gaan met het beschikbare budget.

Een burger die verwacht dat de overheid de claim zonder meer honoreert zal aanvankelijk teleurgesteld en ontevreden kunnen zijn als in de praktijk van het voeren van het keukentafelgesprek nadrukkelijk de eigen mogelijkheden en de benutting van de sociale omgeving en de beschikbare algemene voorzieningen worden verkend. Door te blijven sturen op resultaten en de uiteindelijke oplossing verwachten we dat bij de burgers het vertrouwen in de aanpak uiteindelijk niet zal afnemen.

2.3. Uitvoering in samenhang

De uitvoering van de Kanteling betreft zoals gezegd alle prestatievelden van de Wmo. Het gegeven dat er op drie schaalniveaus uitvoering wordt gegeven aan de Wmo (gemeente, Drechtsteden, Zuid-Holland Zuid) vormt een complicerende factor. Omdat alle niveaus samenhang vertonen is het van groot belang de aanpak niet door verkokering te laten belemmeren. Om de Kanteling bij de individuele voorzieningen waarvoor de SDD verantwoordelijk is, tot een succes te maken, is samenwerking tussen bijvoorbeeld instellingen die algemene voorzieningen voor maatschappelijke ondersteuning aanbieden en instellingen voor maatschappelijk werk in de gemeenten onontbeerlijk. Daar waar algemene maatschappelijke voorzieningen en organisaties voor maatschappelijke ondersteuning niet toegesneden zijn op de vraag van mensen met een beperking, wordt de Kanteling op dit vlak belemmerd en zullen doelstellingen niet worden gehaald. Ook zal een groter beroep op vrijwillige inzet in het domein van zorg en ondersteuning nodig zijn.

2.4. Inclusief-beleid

De doelgroep van de Wmo zijn de kwetsbare burgers. Deze mensen helpen we niet alleen met uitvoering van de Wmo en andere wetten binnen het zorgstelsel. Ook binnen de overige beleidsterreinen kunnen we veel doen voor de kwetsbare burger. Wij streven er naar om regulier beleid zo vorm te geven dat het voor iedereen passend is (integraliteit), dus ook voor kwetsbare burgers en met name ook voor mensen met beperkingen. Alleen waar dit beleid onvoldoende aan de belangen van kwetsbare groepen tegemoetkomt, is bijzonder beleid op zijn plaats, dit betreft voornamelijk het Wmo-beleid. Wij zullen in al onze

beleidsprocessen de integraliteit in onze afwegingen betrekken. Daartoe is ook standaard een paragraaf in raadsvoorstellen opgenomen.

Een voorbeeld van het inclusief beleid is ons beleid om meer levensloopbestendige woningen te realiseren. We stellen op dit punt eisen aan nieuwbouwprojecten. En we zoeken naar mogelijkheden om binnen het nieuwbouwprogramma een deel uit te voeren als zorgwoning. Mensen moet zoveel mogelijk in of dichtbij hun bekende woonomgeving kunnen blijven wonen.

Ook burgers zelf kunnen bijdragen aan meer levensloopbestendigheid van hun woningen. Door bijvoorbeeld op latere leeftijd bij verbouwingen of renovaties rekening te houden met de mogelijkheid dat er een moment kan komen dat men met lichamelijke beperkingen wordt geconfronteerd. Dit kan voorkomen dat op dat moment kostbare woningaanpassingen nodig zijn. Als gemeente zullen we zo nodig hierop voorlichting organiseren. Een mogelijkheid is om hiervoor aan te sluiten bij de activiteiten rondom duurzaamheid.

In de begroting 2011 spraken we nog van integratiebeleid. Ook daarbij speelt het bevorderen van maatschappelijke participatie van groepen burgers die daar moeite mee hebben. We gaan echter minder specifiek beleid voor specifieke doelgroepen maken of in stand houden. De specifieke behoeften van bepaalde groepen burgers dienen dan wel aandacht te krijgen in ons algemene beleid. Dit 'inclusief'-beleid houdt in dat wij en andere partijen bij het inrichten van voorzieningen meer rekening houden met diversiteit in behoeften onder de bewoners. Ook hierbij kunnen we vertrouwen op de kracht van de samenleving en ook op de kracht van de marktwerking, maar we realiseren ons ook dat op dit soort aspecten niet alles vanzelf gaat. Als gemeente hebben we nog wel de taak om bepaalde condities te scheppen en om hier en daar burgers en organisaties te prikkelen en te stimuleren om zaken op te pakken of anders aan te pakken.

3. Ondersteuning vanuit de samenleving

3.1 Dienstverlening maatschappelijke instellingen

Waar staan we nu?

In het Wmo Beleidsplan 2008–2010 werd bij de inzet van buurtwerkers en andere professionals in de wijk naast de gebruikelijke ondersteuning die wordt geboden aan individuen en groepen om hun zelfredzaamheid en participatie te bevorderen, prioriteit gegeven aan het investeren in sociale samenhang als bijdrage aan leefbare wijken. Vanuit de Wmo is daarbij ingezet op het stimuleren van burgerinitiatieven.

De burgerinitiatieven richten zich vooral op hulp aan kwetsbare burgers door medeburgers, bijvoorbeeld burenhulpcentrales. De ondersteunende en stimulerende activiteiten van de professionals vallen nu nog onder het '*sociaal cultureel werk*' en het '*buurtwerk*' evenals de term '*welzijnswerk*' begrippen uit de periode voor de Wmo zijn intrede deed.

Met het buurtwerk trachten we ook burgers in het algemeen in staat te stellen met elkaar activiteiten te verrichten en sociale contacten te onderhouden.

De afgelopen jaren zijn er diverse burgerinitiatieven gericht op ondersteuning van kwetsbare groepen van de grond gekomen: bijvoorbeeld Stichting HIP (hulp in praktijk door vrijwilligers); diverse initiatieven van kerken; Present (organiseert vrijwilligershulp voor kwetsbare mensen).

De regionale participatiemonitor 2009 geeft het volgende beeld van participatie van burgers en de ondersteuning daarbij door medeburgers:

Maatschappelijke deelname in % v.d. bevolking Gemeenten Regio Drechtsteden				
	sociaal isolement	lid van vereniging	doen vrijwilligers- werk	geven mantelzorg
Alblasserdam	5	84	38	23
Dordrecht	4	75	31	20
Hendrik-Ido- Ambacht	4	83	31	21
Papendrecht	5	80	32	23
Sliedrecht	3	83	34	18
Zwijndrecht	4	-	-	18
Gemiddelde	4	79	32	20

Bron: participatiemonitor 2009 OCD Drechtsteden

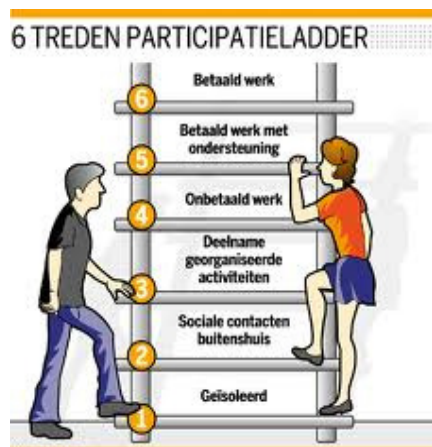
Inmiddels is landelijk gestart met een ontwikkeling onder de naam 'Welzijn nieuwe stijl' wat inhoudt dat het oude welzijnswerk zich ontwikkelt tot maatschappelijke ondersteuning van kwetsbare groepen, waarbij de zelfredzaamheid van mensen wordt bevorderd en zoveel mogelijk de eigen kracht van de burgers, ook van de kwetsbaren, en van hun sociale omgeving wordt versterkt en benut.

Instellingen voor maatschappelijke ondersteuning (MO-instellingen/voorheen de welzijnsorganisaties⁴) hebben de potentie om burgers meer te laten participeren. De sturingsrelatie tussen gemeente en MO-instellingen en de kwaliteit en professionaliteit van de maatschappelijke ondersteuning kunnen een extra impuls gebruiken. In het vorige Wmo Beleidsplan is vastgesteld dat het dienstverleningsaanbod van de instellingen te versnipperd is en dat men meer moet gaan samenwerken of zelfs samengaan. De afgelopen jaren is uitvoerig gesproken met en tussen de betrokken instellingen DWO, MEE en Stichting Welzijn Dordrecht over verdergaande samenwerking. Met ingang van 2012 zal een nieuwe vorm van samenwerking gestalte krijgen.

Door de noodzaak tot bezuinigen wordt het budget voor de maatschappelijke voorzieningen in de wijken minder. De besteding daarvan moet daarom de komende jaren onder de loep genomen worden. Hiermee is een start gemaakt in het kader van Welzijn nieuwe stijl. Daar komt bij dat ook onze partner-organisaties genoodzaakt zijn te bezuinigen, bijvoorbeeld wooncorporaties die minder dan voorheen kunnen bijdragen aan sociale programma's.

Wat willen we bereiken?

Actieve deelname aan het maatschappelijk leven bevordert een gezonde en stabiele samenleving. Daarom stellen we ons als hoofddoel:

Het behouden en vergroten van de zelfredzaamheid van kwetsbare bewoners en hun participatie in de samenleving wanneer dit nodig is. Op individueel niveau betekent dit meestal dat toegewerkt wordt naar het bereiken van de eerstvolgende hogere trede op de participatieladder waarvan de hoogste trede de economische zelfredzaamheid is. We realiseren ons dat voor een deel van de kwetsbare burgers economische zelfredzaamheid niet meer haalbaar is.

Om dit te kunnen bereiken streven we naar een grotere betrokkenheid van de inwoners bij hun medebewoners, met name het kwetsbare deel daarvan, en bij buurt, wijk en stad, uitgedrukt in de volgende streefcijfers⁵:

	sociaal isolement	lid van vereniging	vrijwilligers-werk	spilzorg ⁶
Dordrecht 2009	4%	75%	31%	40 %
Dordrecht 2013	3,7%	75%	32%	39 %
Dordrecht 2017	3,5%	75%	33%	38 %

⁴ O.a. DWO, MEE, Stichting Welzijn Dordrecht

⁵ We gebruiken deze cijfers als een kompas voor ons beleid, niet om rekenschap af te leggen.

⁶ Spilzorg: mantelzorg die alleen staat in de zorg voor een ander. Dit willen we beperken. Zie par. 3.2.

Met de focus op de participatie van kwetsbare burgers geeft ook het project Welzijn nieuwe stijl invulling aan de compensatieplicht van de gemeente in het kader van de Wmo. Wij hanteren het principe dat algemene recreatieve activiteiten door burgers en verenigingen zelf geregeld kunnen worden. Er zijn meer keuzemogelijkheden dan ooit om mee te doen aan zaken die het welzijn bevorderen als het gaat om sport, amusement en cultuur. De noodzaak voor de gemeente om recreatieve activiteiten van welzijnsorganisaties te bekostigen is grotendeels komen te vervallen.

De rollen zijn omgedraaid: de burger staat aan het stuur van zijn eigen welzijn. Het aanbieden van dit soort activiteiten ver beneden de kostprijs kan dan ook niet meer aan de orde zijn. Activiteiten waar behoefte aan is willen we helpen in stand te houden zeker als het om kwetsbare groepen gaat, zoals ouderen die met elkaar een kaartje willen leggen. Maar het uitgangspunt is dat de burgers die het zelf kunnen ook zelf de verantwoordelijkheid overnemen.

Als gemeente hebben we jarenlang de welzijnsinstellingen met heel veel doelstellingen opgezadeld. Als gevolg hiervan is de welzijnsector teveel georiënteerd op de gemeentelijk opdrachtgever en te weinig op de vraag van de burger. Dit moet veranderen en hiervoor is innovatie nodig binnen de MO-instellingen. We moeten immers ook onze doelen zien te bereiken met minder middelen. Dit vraagt ook verandering van de sturing door de gemeente. Het geven van meer Vertrouwen en Verantwoordelijkheid aan de instellingen is een voorwaarde om die veranderingen van de grond te krijgen.

Vraagsturing en wederkerigheid worden sleutelbegrippen voor de dienstverleners. Vraagsturing is niet 'u vraagt en wij draaien', maar vragen wat burgers nodig hebben en inspelen op de eigen kracht van burgers als individu en als groep. Wederkerigheid houdt in dat ook de burger die hulp krijgt, een bijdrage kan leveren aan de samenleving, al is het bij sommigen maar heel weinig. Daarnaast streven we in Dordrecht naar integrale en gestroomlijnde dienstverlening aan burgers en gezinnen. Ook de professionals zullen hieraan hun bijdrage gaan leveren.

Vraagsturing, werken aan wederkerigheid en integraal werken vraagt van de professionals competenties (generalisme o.a.) en methodieken om de eigen kracht van de burger en zijn netwerk te activeren en te versterken.

Wat gaan we daarvoor doen?

De MO-instellingen gaan we in de subsidierelaties aansturen op basis van Vertrouwen en Verantwoordelijkheid. Dat betekent meer loslaten en minder resultaatafspraken vanuit de gemeente. Het gevolg zal zijn dat men zich meer gaat oriënteren op wat de burger en zijn netwerk nodig heeft. Of men de goede dingen doet en de dingen goed doet, zullen de instellingen voortaan vooral moeten peilen bij de burgers zelf. We sluiten collectieve arrangementen met de MO-instellingen, gericht op begeleiding en ondersteuning van individuen en groepen bij het vergroten of behoud van zelfredzaamheid of participatie naar behoefte. Vroegtijdig en preventief ingrijpen en de eigen kracht van burgers en gemeenschappen staan voorop. Individuele oplossingen worden uitzonderingen. Hierdoor ontstaan kostenbesparingen.

De MO- instellingen gaan actief samenwerken met andere organisaties in de wijk, stad en regio die een bijdrage kunnen leveren aan de welzijnsdoelen of op enige wijze van waarde kunnen zijn, zoals de wooncorporaties in de aandachtswijken. Zij bieden permanent een overzicht van relevante activiteiten, interventies en actualiteiten in de betreffende wijken die bediend worden. Zij zorgen voor actieve overdracht- en/of exit-advies bij het beëindigen van begeleiding of andere activiteiten.

We besteden minder aan voorzieningen die te weinig bijdragen aan de Wmo-doelstellingen, maar we kunnen helpen om samen met de burgers en betrokken organisaties andere oplossingen in de wijk te zoeken die geen of minder beroep doen op het gemeentelijke budget. We kunnen hierbij denken aan medegebruik van accommodaties die al voor andere functies worden gebruikt (bijv. scholen, verenigingsgebouwen en verzorgingshuizen) maar ook willen we maatschappelijke en commerciële activiteiten in een accommodatie met elkaar verbinden zoals de combinatie van wonen, zorg en diensten 'Prinsemarij' in Nieuw Krispijn, die wordt gerealiseerd door wooncorporatie Trivire en zorgcentrum Het Spectrum.

We gaan mensen met een Wwb-uitkering zodanig activeren dat ze een bijdrage leveren aan de samenleving (voor zover men dat nog niet doet). Hiermee leggen we een dwarsverband tussen de Wmo en de Wet werken naar vermogen (Wwnv). In ruil voor hun uitkering mag van mensen worden verwacht dat ze ook nuttige dingen doen voor de samenleving. In het kader van de Wmo kiezen we er zoveel mogelijk voor om hen activiteiten te laten doen die bijdragen aan de participatie van of zorg voor kwetsbare mensen. Dit kan onder andere door vrijwilligerswerk bij verenigingen of maatschappelijke instellingen. We spreken van '**community-jobs**'. De activiteit of het werk moet uiteraard passen bij de (soms beperkte) mogelijkheden van de kandidaten en soms zal extra training of scholing nodig zijn.

Ook tussen het onderwijs en maatschappelijke ondersteuning willen we meer verbindingen gaan leggen. Een voorbeeld hiervan is reeds de maatschappelijke stage (zie 3.3.), maar er is meer mogelijk. De komende periode gaan we onderzoeken hoe het onderwijs en de maatschappelijke ondersteuning elkaar meer kunnen versterken.

Financiën

Voor het investeren in de kracht en de solidariteit van de samenleving en de inzet van professionals daarbij zijn in 2012-2014 de volgende middelen beschikbaar:

	2012	2013	2014
Buurtwerk incl. accommodaties	2.870.959	2.894.959	2.881.959
Maatschappelijke werk	1.186.902	1.112.917	1.112.917
Kanteling/innovatiebudget	372.000	372.000	372.000
Wmo cliëntenparticipatie	131.635	131.635	131.635
Wmo loket	35.000	35.000	35.000
Pilots maatschappelijke ondersteuning	346.920	459.930	459.930

Deze middelen worden gefinancierd uit algemene middelen en een decentralisatie-uitkering Wmo (DU-Wmo). De middelen uit de decentralisatie-uitkering zijn voor 2012 toegenomen. Daar staat tegenover dat we door een andere verdeelsystematiek binnen de GR Drechtsteden m.b.t. de kosten van de individuele voorzieningen het risico lopen om jaarlijks 7 ton extra te moeten bijdragen (zie fin. paragraaf H.4). Om dit te voorkomen ondersteunen we met een hoger subsidiebudget extra de burgerinitiatieven en algemene of collectieve voorzieningen die zijn gericht op maatschappelijke ondersteuning van burgers onder elkaar, waardoor immers de noodzaak om beroep te doen op individuele voorzieningen zal verminderen. In de subsidiecriteria komt de nadruk te liggen op initiatieven die de eigen kracht van kwetsbare burgers en hun sociaal netwerk versterken (Kanteling Wmo).

3.2 Mantelzorg

Waar staan we nu?

Mantelzorgers komen nogal eens als gevolg van al hun 'krachtinspanningen' in een situatie dat ze zelf een zwakke plek dreigen te worden. Mantelzorgers zijn geen professionele zorgverleners, maar geven zorg omdat zij een persoonlijke band hebben met degene voor wie ze zorgen. Mantelzorg is meestal geen vrije keuze en overkomt mensen gewoon. 18% van de Dordtenaren verleent mantelzorg volgens de meest recente monitor 2011.

Mantelzorg is vaak langdurig en intensief.

In 2009 is het nieuwe beleid voor de mantelzorg gepresenteerd onder het motto 'Hulp voor de helpers'. Het beleid was een uitwerking van het vorige Wmo Beleidsplan en zal worden gecontinueerd en worden aangescherpt naar aanleiding van de mantelzorgmonitor die in 2011 opnieuw is verschenen.

Hieruit blijkt dat van de mantelzorgers 46% hulp krijgt van anderen, vaak familie. 48 % krijgt op een of andere wijze hulp van professionals (15% uitsluitend van professionals), 9 % krijgt ondersteuning van vrijwilligers en 40 % doet het alleen (spilzorg). De hulp door professionals zal gaan afnemen als gevolg van de pakketmaatregel Awbz: aanspraak op de Awbz-functie begeleiding maakt men alleen bij matige of zware beperkingen en niet meer bij lichte beperkingen.

5% is zwaar belast en dreigt overbelast te raken. Mantelzorgers vragen pas om hulp als de zorg langdurig en intensief geworden is en ze daardoor problemen krijgen. Vooral de zorg voor mensen die niet meer op eigen kracht kunnen worden aangesproken zorgt voor een toenemende en vaak te zware belasting.

Gelukkig is de bekendheid met de organisaties (vooral MEE) waar men ondersteuning en informatie kan krijgen, flink gegroeid. De mantelzorgers ervaren over het algemeen echter dat zij slecht en laat geïnformeerd worden door de professionele ondersteuners.

Wat willen we bereiken?

We willen de overbelasting van mantelzorgers zoveel mogelijk beperken. Mede om deze mantelzorgers te ontlasten en ook om de kracht van de samenleving te versterken, streven

we naar een grotere inzet door vrijwilligers die mantelzorgers ondersteunen (van 9 naar 11% in 2014), bijvoorbeeld in de vorm van respijtzorg.

Ook willen we de positie van mantelzorgers binnen het eigen sociaal netwerk en in de keten van maatschappelijke ondersteuning versterken en hiermee de mantelzorg effectiever maken. De Kanteling leunt immers zwaar op de mogelijkheden binnen het sociaal netwerk van hulpbehoevenden en dus op mantelzorg. In de eerste plaats streven we naar bewustwording bij de eerstelijnszorg en bij werkgevers dat juist zij een belangrijke signaalfunctie hebben om mantelzorgers in een vroeg stadium te informeren over de mogelijkheid om ondersteuning te krijgen. Ook Daarnaast willen we dat mantelzorgers tevreden zijn over het aanbod aan informatie, advies en scholing binnen de gemeente Dordrecht voor mantelzorgers. In 2014 bij de volgende monitor willen we dat 8 op de 10 mantelzorgers daarover tevreden zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

Mantelzorgers worden de laatste tijd in toenemende mate aangesproken op eigen kracht (vanuit de gedachte van de Kanteling), echter dit is juist een groep die al volop zijn krachten inzet en soms noodgedwongen met zijn krachten moet smijten. Bij deze groep moet alle aandacht gericht zijn op de meest effectieve ondersteuning. Want, om de Kanteling echt te laten werken, is het zaak om mantelzorgers zo goed en zo vroeg mogelijk te ondersteunen of van nuttige informatie te voorzien zodat zij de zorg langer en kwalitatief beter kunnen volhouden. En dat werkt, zo blijkt uit de Mantelzorgmonitor 2011: mantelzorgers weten hierdoor eerder waar zij terecht kunnen met hun vragen en geven eerder aan wanneer de zorg te zwaar wordt. Indien dit niet gebeurt, ligt veel duurdere zorg in het verschieft: ofwel voor degene die verzorgd wordt ofwel voor de mantelzorger zelf als die het niet meer kan volhouden.

We gaan daarom de eigen kracht van mantelzorgers zoveel mogelijk versterken met dienstverlening die hen verder helpt in plaats van de mantelzorgers vragen om zich nog meer in te zetten. Vooral het versterken van het netwerk van de mantelzorger is van belang: het eigen sociaal netwerk, met ondersteuning door vrijwilligers, met nuttige verbindingen binnen het totale netwerk van hulpverleners. De mantelzorgers moeten meer gaan merken dat instellingen hen hoe dan ook willen helpen dan dat men te vaak, zoals nu nog het geval is, wordt tegengewerkt door teveel institutioneel denken en handelen vanuit regel = regel principe.

Om dat te realiseren organiseren we een goede informatie- en adviesfunctie over mogelijkheden die er zijn om mantelzorgers te ontlasten: een goede inrichting van het Wmo-loket, informatiebijeenkomsten voor mantelzorgers en speciale mantelzorgkranten. De informatie en adviesfunctie en de cliëntondersteuning krijgt een plaats in de nieuwe Dordtse organisatie voor maatschappelijke ondersteuning (samenwerkingsverband DWO en MEE). In de subsidieverstrekking aan de samenwerkende partijen zullen we afspraken maken over de te leveren prestaties op het gebied van mantelzorgondersteuning, de klanttevredenheid en de rapportage hierover aan de gemeente. We vragen expliciet aandacht voor mantelzorgers die nu nog niet worden bereikt. Ook zetten we in op communicatieactiviteiten gericht op bewustwording bij mantelzorgers zelf en bij de eerstelijns-hulpverleners over de

mogelijkheden voor en de kwetsbaarheid van de mantelzorgers. Voor werkgevers organiseren we voorlichting over een mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid.

Financiën

	2012	2013	2014
Mantelzorgondersteuning	315.000	315.000	315.000

De eenmalige bijdrage van het Rijk in het kader van het mantelzorgcompliment 2007 van €259.000,- is de afgelopen jaren besteed. Deze extra rijksbijdrage is niet meer beschikbaar.

3.3. Vrijwilligerswerk

Waar staan we nu?

Het huidige vrijwilligersbeleid dateert uit 2001 (beleidsnota 'Het Cement van de Samenleving'). Deze nota voorzag in totaal in negentien maatregelen om impulsen te geven aan het vrijwilligerswerk. Een deel van de maatregelen betrof intensivering van bestaande activiteiten, maar er zijn ook nieuwe maatregelen genomen, zoals de instelling van een lokaal keurmerk en de instelling van de Klankbordgroep Vrijwilligerswerk.

In het vorige Wmo Beleidsplan was het vrijwilligerswerk niet nadrukkelijk een beleidsprioriteit. Nu drie jaar later is de noodzaak voor beleidsmatige aandacht in het Wmo Beleidsplan wel aanwezig vanwege de veranderende omstandigheden. Veel nadrukkelijker staat nu immers de kracht van de samenleving in het beleid centraal. De nota 'Het Cement van de Samenleving' is weliswaar nog steeds actueel en voorziet in verschillende maatregelen die vandaag de dag nog effectief zijn (zoals de vrijwilligers vacaturebank), maar het beleid behoeft aanvulling.

Volgens de participatiemonitor verricht 31 % van de Dordtenaren (meer dan incidenteel) vrijwilligerswerk. Vrijwillige inzet kan veel maatschappelijke doelen dienen: de onderlinge verbondenheid van bewoners vergroten, realisatie van de integratie van nieuwkomers, participatie van mensen (met een beperking) bevorderen en draagvlak vinden voor de fysieke en sociale opbouw van wijken en buurten. De behoefte aan vrijwilligerswerk groeit, met name in de maatschappelijke ondersteuning. Het aantal mensen dat ondersteuning en zorg nodig heeft groeit immers en bovendien kan de overheid door bezuinigingen steeds minder die ondersteuning en zorg bieden. Ook moeten mensen voortaan langer doorwerken. De AOW-leeftijd gaat omhoog en vroegtijdige uitdiensttreding (VUT) neemt steeds verder af. Het gevolg van deze ontwikkelingen is dat er bij mensen minder tijd beschikbaar is voor het vrijwilligerswerk. Dit wordt nog versterkt door de stijging van de kosten voor het levensonderhoud. Vanwege deze kostenstijging voelen meer mensen zich genoodzaakt om langer betaalde arbeid te verrichten en/of minder parttime te werken.

Nieuwe kansen dienen zich ook aan. Een nieuw type vrijwilligerswerk duikt steeds vaker op: de open netwerken. De jongere generatie die zich niet thuis voelt in oude organisatiestructuren, richt netwerken op die tegemoet komen aan hun behoefte aan

flexibiliteit, snelheid, professionaliteit, vrijheid en efficiëntie. Een kenmerk is ook dat veel van deze organisaties van tijdelijke aard zijn. Maar ook al richt zich dit soort inzet meestal op tijdelijke zaken, het kan met al zijn flexibiliteit toch aanzienlijk gaan bijdragen aan het totale volume van de vrijwillige inzet voor maatschappelijke doelen. Bij de verdere ontwikkeling van de ondersteunende structuur voor vrijwilligerswerk moet gekeken worden hoe we dit soort ontwikkelingen kunnen benutten en stimuleren om het vrijwilligerswerk uit te breiden.

Wat willen we bereiken?

Het gemeentelijk vrijwilligersbeleid dient al jaren de volgende twee doelen:

In de voorwaardelijke sfeer willen we mogelijkheden scheppen voor burgers om naar eigen keuze en behoefte iets te doen voor een ander en/ of voor de samenleving. In de maatschappelijke sfeer willen we vrijwilligerswerk bevorderen omdat het als 'cement van de samenleving' voorziet in een grote maatschappelijke behoefte. We willen bovendien dat het percentage vrijwilligers onder de Dordtse bevolking (31% volgens meting in 2010) over de volle breedte niet vermindert ondanks de landelijke tendens tot daling.

Hier willen we een derde doel aan toevoegen: We willen dat het vrijwilligerswerk in de maatschappelijke ondersteuning gaat toenemen. Bij de volgende participatiemonitor in 2013 onderzoeken we of het aantal vrijwilligers bij instellingen die maatschappelijke ondersteuning bieden (nu $\pm$ 8100 vrijwilligers) en de ondersteuning aan mantelzorgers (nu 9 %, we streven naar 11% in 2013) is toegenomen. Mensen die (mede) lichte ondersteuning nodig hebben kunnen dan vaker een beroep doen op mogelijkheden die in de buurt of wijk voorhanden zijn. En mensen die in een isolement raken maar zelf nog niet om hulp vragen kunnen door vrijwilligers benaderd en worden geholpen bijvoorbeeld met het bezoeken van activiteiten in de buurt of de boodschappen of gewoon door visite te krijgen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeente is enerzijds een regisseur op afstand anderzijds faciliterend aan de twee instellingen (SSKW en DWO/PAD) die een vrijwilligersbeleid opzetten en uitvoeren. Vrijwilligersorganisaties kunnen een beroep doen op SSKW of Participatie en Activering Drechtsteden (PAD), een onderdeel van DWO voor ondersteuning bij het werven en faciliteren van vrijwilligers.

Voor welke onderwerpen de burgers zich vrijwillig inzetten is een afweging die de burgers zelf maken en waar de overheid zich niet mee dient te bemoeien. Mensen zien zelf waar de

maatschappelijke noden zijn, waar zij qua persoonlijke motivatie en ambities tot hun recht kunnen komen en met welke intensiteit ze zich vrijwillig willen inzetten.

In de nabije toekomst zal de samenleving er anders uitzien, met meer ouderen die om meer zorg vragen, waaronder de vitale en vaak goed opgeleide babyboomers, met de vierde generatie allochtonen, met nog andere nieuwe groepen inwoners die een zekere behoefte hebben om zich vrijwillig in te zetten maar dan wel eisen stellen aan de sfeer waarin dat kan. Een toekomstgericht vrijwilligersbeleid moet inspelen op de eisen die de nieuwe groepen in de samenleving stellen aan vrijwilligerswerk, moet hen de ruimte geven die zij verlangen en daar nieuwe werkvormen en structuren bij mogelijk maken. Dat betekent dat het ondersteuningsaanbod meer dan voorheen gericht moet zijn op de vraag van de (nieuwe generatie) vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. De gemeente zal de komende jaren het gesprek aangaan met vrijwilligers, organisaties die gebruik maken van vrijwilligers en de ondersteunende organisaties SSKW en DWO over hoe ingespeeld moet worden op de veranderingen in behoeften en mogelijkheden.

We bespreken met SSKW en DWO ook hoe we de vrijwilligersondersteuning meer kunnen stroomlijnen: minder fragmentarisch, meer continuïteit en overzicht in wat de ondersteuning te bieden heeft. We gaan er ook vanuit dat de ondersteuning effectiever kan worden door innovatie, bijvoorbeeld door gebruikmaking van de nieuwste communicatiemiddelen, zoals de sociale media.

Maatschappelijke stages

Het werken met maatschappelijke stages, aanvankelijk een succesvolle pilot in enkele gemeenten, waaronder Dordrecht, is nu wettelijk verankerd. Maatschappelijke stages zijn een vorm van leren binnen of buiten de school, waarbij leerlingen vanuit de school door het doen van vrijwilligersactiviteiten kennismaken met vrijwilligerswerk, het reilen en zeilen van een vrijwilligers- of non-profitorganisatie en het dragen van verantwoordelijkheid voor een ander of een maatschappelijk belang.

De maatschappelijke stage is een kraamkamer voor toekomstige vrijwilligers. In Dordrecht zullen jaarlijks tussen de 1500 en 2000 scholieren van het voortgezet onderwijs maatschappelijke stage lopen. Voor de meeste jongeren is dit de eerste kennismaking met het vrijwilligerswerk. De verantwoordelijkheid van de operationalisering van de maatschappelijke stage ligt bij de onderwijsinstellingen. De gemeente organiseert een makelaarsfunctie ten behoeve van de maatschappelijke stages. Het vrijwilligerswerk heeft nu de kans om de maatschappelijke stagiaires van nu de vrijwilligers van straks te laten worden.

De vrijwilligersloopbaan

Het wordt steeds duidelijker dat in het zoeken en vervullen van vrijwilligerswerk de eigen motieven van vrijwilligers een belangrijke rol spelen naast de intentie om vrijwilligerswerk te doen alleen ten gunste van de samenleving. Uiteraard komt het vrijwilligerswerk ten gunste van de samenleving, maar in zekere mate ook ten gunste van degene die het doet. Men heeft meer dan ooit behoefte aan ontplooiingsmogelijkheden voor zichzelf.

In de vrijwilligerscampagne 2009 is de focus gelegd op dit aspect van het vrijwilligerswerk, opdat de eigen motieven en belangen bespreekbaar worden gemaakt. In het nieuwe beleid

willen we dat de steunorganisaties meer gaan inspelen op de behoeften die potentiële vrijwilligers hebben of eisen die zij stellen aan hun vrijwillige inzet en aan de omstandigheden waarin zij komen te werken. De behoefte om een vrijwilliger zo lang mogelijk voor de eigen organisatie te behouden dient men los te laten bij mensen die behoefte hebben aan verdere ontplooiing in hun vrijwilligerswerk en daarvoor door willen stromen naar andere vrijwilligersplekken. Ook dit komt aan de orde in het hierboven aangekondigde overleg met de organisaties in de komende jaren. Daarbij zullen we ook bezien in hoeverre het bestaande aanbod van deskundigheidsbevordering nog voldoet aan de nieuwe behoeften.

Financiën

	2012	2013	2014
Vrijwilligersondersteuning	323.000	323.000	323.000

Het jaarlijkse budget voor subsidie voor vrijwilligersondersteuning in de periode 2012–2014 is vrijwel gelijk aan voorgaande jaren. De ondersteuning kan desondanks worden verbeterd door verder te werken aan innovatie.

4. Maatschappelijke voorzieningen

Waar staan we nu?

De Kanteling in de Wmo

Het beleid m.b.t. de verstrekking van individuele voorzieningen wordt in Drechtsteden-verband vastgesteld. Inmiddels is een regionale visie en aanpak vastgesteld, waarin de Kanteling van de Wmo-aanpak bepalend is. In onze visie in hoofdstuk 2 zijn de uitgangspunten van de Kanteling beschreven. De mogelijkheden die er liggen in het sociaal netwerk en de omgeving van mensen werden in het vorige Wmo Beleidsplan aangeduid met de civil society. Omdat er echter in het voorzieningenaanbod weinig veranderde zijn de mogelijkheden van de civil society niet extra benut. Waarmee we niet willen zeggen dat onze civil society tekortschiet. De reactie van veel mensen op de Kantelingsplannen in de zin van “en we doen al zoveel” is voor een groot deel ook terecht, met name geldt dat voor de vele mantelzorgers. Er is echter meer nodig (en dan doelen we niet op de inzet van de mantelzorgers), want er zijn onvoldoende middelen om aan de groeiende zorgbehoeften te voldoen.

Decentralisatie van de Awbz –functie extramurale begeleiding

De Awbz-functie ‘extramurale begeleiding’ wordt geschrapt uit de Awbz. De activiteiten die onder de Awbz-functie ‘extramurale begeleiding’ vallen, worden onder de compensatieplicht van de Wmo gebracht. Het betreft een forse decentralisatie (tussen € 2,1 en € 3,3 miljard in 2014). In het regeerakkoord is afgesproken dat gemeenten vanaf 2013 verantwoordelijk zijn voor de mensen die voor het eerst of opnieuw een beroep doen op begeleiding. De met de begeleiding te bereiken resultaten worden onder het compensatiebeginsel van de Wmo gebracht. De beleidsvrijheid die dit met zich meebrengt stelt gemeenten in staat besparingen te realiseren. Op het totale geïndexeerde budget dat wordt overgeheveld wordt een korting van 5% toegepast.

De functie ‘extramurale begeleiding’ zal evenals de andere individuele voorzieningen regionaal worden ingevuld en mogelijk krijgt de SDD ook hierin een uitvoerende taak.

Wat willen we bereiken?

Voorop staat dat we de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van kwetsbare burgers willen vergroten. In situaties dat burgers op eigen kracht en met behulp van het sociale netwerk problemen niet kunnen oplossen, moeten er voorzieningen zijn om het hen mogelijk te maken zelfredzaam te zijn en te participeren. Daarbij streven we zoveel mogelijk naar gebruik van algemene voorzieningen die in de omgeving voorhanden zijn en zien we de individuele voorzieningen, waarvoor meestal een indicatie vereist is, als sluitstuk.

Dat betekent ook dat we ernaar streven om het aanbod van algemene voorzieningen voor maatschappelijke ondersteuning overal in Dordrecht op voldoende niveau te hebben. Veel algemene voorzieningen werken geheel of grotendeels op basis van inzet van vrijwilligers. Vandaar ook dat we eerder in dit beleidsplan hebben aangegeven de inzet van vrijwilligers te gaan verbeteren.

Het terugdringen van het beroep op individuele voorzieningen is ook noodzakelijk vanwege de financiële tekorten hierop, dat geldt met name voor de huishoudelijke hulp. Daarom stellen we ons ook tot doel om in 2014 de uitgaven voor individuele voorzieningen weer in balans te hebben met de beschikbare middelen.

Ook willen we, samen met de andere Drechtsteden-gemeenten, goed voorbereid zijn op de nieuwe gemeentelijk taak per 1 januari 2013 om te voorzien in extramuraal begeleiding voor mensen met een beperking.

Wat gaan we daarvoor doen?

Werkwijze volgens de Kanteling

Belangrijk in het proces van een Wmo-hulpvraag is het zgn. keukentafelgesprek. Meer dan nu wordt in samenspraak met de aanvrager en eventuele mantelzorger(s) besproken wat de ervaren problemen zijn, wat de eigen oplossingsmogelijkheden zijn of waar elders alternatieve oplossingsrichtingen liggen. De behoeften, mogelijkheden en context van de hulpvrager zijn richtinggevend voor de oplossingsrichting. De oplossingsrichtingen hoeven zich niet te beperken tot de individuele Wmo-voorzieningen. Integendeel, ook algemene Wmo-voorzieningen (bijv. buurtactiviteiten, vrijwilligersinzet) horen daarbij evenals aanwezige commerciële diensten (bijv. personenalarmering) of particuliere initiatieven (bijv. vrijwillige inzet vanuit kerken). Met de Kanteling worden op klantniveau de verschillende prestatievelen van de Wmo met elkaar in samenhang gebracht. Het scala aan oplossingen is breder, waardoor meer maatwerk kan worden geboden dat aansluit op de persoonlijke situatie waarbij de eigen mogelijkheden worden meegenomen. Door de brede vraagbenadering en de maatwerkoplossingen wordt verondersteld dat hiermee een betere en meer duurzame oplossing wordt geboden.

Indien geen andere oplossing voorhanden of toereikend is verstrekt de SDD een individuele voorziening, zoals bedoeld in prestatieveld 6 Wmo: hulp bij het huishouden, rolstoelen, scootmobielen, vervoersvoorzieningen, woonvoorzieningen. Voor de begeleiding moet de wijze van uitvoering en de uitvoeringsorganisatie nog worden bepaald. De toekenning van een individuele voorziening geschiedt door de SDD op basis van regionale regelgeving. Deze werkwijze moet ertoe leiden dat er minder uitgaven zijn op individuele voorzieningen, maar of de SDD hierin slaagt is in belangrijke mate afhankelijk van het feit of de gemeente erin slaagt om goedkopere alternatieven te organiseren.

Het project de Kanteling

Ook bij de Kanteling zijn eerst investeringen nodig voordat resultaten kunnen worden behaald. De gemeenten in de Drechtsteden hebben gezamenlijk een budget ter beschikking gesteld om het proces te stimuleren. Hiervoor is een regionaal project gestart. Gewerkt wordt aan zaken als visievorming, juridische verankering, beleidsregels, in kaart brengen van

bestaande mogelijkheden, een digitale sociale kaart vullen, deskundigheidsbevordering van consulenten, communicatie met en informatie aan de burgers en diverse andere activiteiten.

Transitie extramurale begeleiding

De decentralisatie van de extramurale Awbz-begeleiding vormt voor gemeenten in 2012 een majeure en complexe operatie. Bij deze decentralisatie is niet alleen sprake van het één op één overnemen van taken (transitie), maar tegelijkertijd ligt er ook de evidente noodzaak om te komen tot omvorming van het systeem van zorg en ondersteuning (transformatie). Deze transformatieopgave wordt ingegeven door het almaar groeiende beroep op zorg en ondersteuning als gevolg van de vergrijzing en tevens in de forse budgetkorting van 5% die verbonden is aan de decentralisatie Awbz. In die zin is deze operatie complexer en ingrijpender dan destijds de decentralisatie van de hulp bij het huishouden (Wmo HH).

Daarnaast wordt het dossier Awbz begeleiding gekenmerkt door:

- een grote variatie aan verschijningsvormen met bijpassende specifieke deskundigheden (bijvoorbeeld individueel en groepsgewijs, van dagverzorging ouderen tot leerwerkbedrijven voor GGZ-cliënten, ondersteuning bij zelfstandig wonen, bij opvoeden, in het onderwijs, etc.);
- een grote diversiteit in de doelgroep qua leeftijd (jong en oud) en aard van hun beperkingen (psychiatrische stoornissen, somatische en psychogeriatrische beperkingen, verstandelijke, lichamelijke en zintuiglijke beperkingen en combinaties daarvan);
- een sterke overlap met de doelgroepen uit de Jeugdzorg (verbinding met decentralisatie Jeugdzorg);
- samenhang met de Wet werken naar vermogen;
- een sterk sectoraal georganiseerd zorgaanbod (tientallen aanbieders in de sectoren verpleging en verzorging, gezondheidszorg en GGZ per regio);
- eerdere bezuinigingsmaatregelen van het Rijk die de mogelijkheden voor zorg en ondersteuning al flink ingeperkt hebben (wegvallen grondslag psychosociaal voor Awbz-zorg, pakketmaatregel Awbz waarbij ondersteuning bij lichte beperkingen verviel).

Vanuit een goed basisinzicht van de doelgroep, de problematiek, de activiteiten, de organisatie en de financiën is in 2011 gestart met de fase van beleidsontwikkeling. Hierbij zullen dezelfde uitgangspunten worden gehanteerd als bij de Kanteling. Sterker nog: de toevoeging van de functie begeleiding aan het gemeentelijk voorzieningenpakket zal het werken volgens de kantelingsprincipes verder ondersteunen omdat de consulenten meer bagage hebben om de problemen van cliënten aan te pakken.

Per 1 januari 2013 zal mogelijk de eerste groep cliënten (zij die in 2011 reeds een indicatie voor begeleiding hadden) voor een ondersteuningsvraag bij de gemeenten aankloppen en op dat moment moet de uitvoering paraat staan. Per 1 januari 2014 zullen alle aanvragen voor extramurale begeleiding bij de gemeenten terecht komen. Er moet beleid en regelgeving zijn, een ondersteuningsaanbod zijn georganiseerd of ingekocht, intake-, indicatie- en afhandelingprocedures, afspraken over eigen bijdragen etc.

In het kader van de transitie zorgen we voor tussenoplossingen om te voorkomen dat de overgang van Awbz naar Wmo tot problemen leidt bij individuele cliënten zoals we dit ook

met betrekking tot de Pakketmaatregel Awbz 2009 hebben gedaan. Nieuwe oplossingen moeten naar behoren aansluiten op Awbz-oplossingen. Soms continueren we bestaande oplossingen voorlopig, ook al zou vanuit de Wmo-aanpak een andere oplossing gekozen worden.

Financiën

Individuele voorzieningen	2012	2013	2014
Huishoudelijke hulp	10.926.000	10.926.052	10.925.754
Overige ind. voorzieningen (rolstoelen, scootmobielen etc..)	5.854.000	5.854.000	5.854.000

Zoals bekend, is binnen de GR Drechtsteden besloten per 2012 over te stappen op een andere manier van financieren van de voorziening Huishoudelijke hulp aan de SDD. Niet langer zullen gemeenten de Rijksinkomsten 1-op-1 doorsluizen als een taakstellend budget voor de SDD (met daarbij het samen trap-op-trap-af principe). Met ingang van 2012 worden de uitgaven op nacalculatie verrekend met de individuele gemeenten. Voor Dordrecht (en Hendrik-Ido-Ambacht) pakt deze nieuwe manier van afrekenen zeer nadelig uit. De voorzichtige prognose voor 2012 voor Dordrecht is 7 ton tekort indien de huidige situatie m.b.t. aanvragen van voorzieningen zich doorzet. In de fin. paragraaf onder 3.1. hebben we aangegeven hoe we dat willen voorkomen.

5. Ondersteuning jeugd en opvoeding

Waar staan we nu?

Er is in Dordrecht een brede basis gelegd voor het bieden van ondersteuning bij het opgroeien en opvoeden van onze jeugd. Inmiddels is het beleid in september 2011 opnieuw vastgelegd in de Jeugdagenda 2011–2014. Dit betreft meer dan prestatieveld 2 van de Wmo: 'Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen en ouders met problemen met opvoeden'. Het betreft ook ondersteuning van jeugd en ouders in het algemeen.

Met ingang van 1 januari 2014 wordt ook de jeugdzorg een taak voor de gemeente. Doelgroep daarvan is jeugd met psychosociale, psychische of gedragsproblemen waarvoor de mogelijkheden van het eigen sociale netwerk en de maatschappelijke ondersteuning niet toereikend zijn. In de praktijk spreken we van complexe multiproblematiek en betreft het geïndiceerde zorg. Gefaseerd worden vanaf 2013 alle taken op het gebied van jeugdzorg overgeheveld naar de gemeenten. Het betreft hier: jeugd-ggz (zowel Awbz als Zorgverzekeringswet), provinciale jeugdzorg, gesloten jeugdzorg, jeugdreclassering, jeugdbescherming en licht verstandelijk gehandicapte jeugd.

Wat willen we bereiken?

Met de Jeugdagenda stellen we ons tot doel:

We willen bijdragen aan een perspectief en kansen voor jeugdigen en hun participatie in de maatschappij. Dit met als doel dat zij zich zodanig ontwikkelen en ontplooiën dat zij in staat zijn naar eigen vermogen een bijdrage te leveren aan hun welzijn en dat van anderen.

We willen waar het gaat om jeugdigen met problemen ook hier een kanteling maken: van probleemgestuurd jeugdbeleid naar denken in termen van 'herstel van het gewone leven' door versterking van de opvoedcontext. Concretere doelen die we ons hierbij stellen, zijn het optimaliseren van de organisatie Centrum voor Jeugd en Gezin voor de lichte ondersteuning en het optimaliseren van de ondersteuning van jeugdigen met multiproblematiek (intensieve ondersteuning).

En tenslotte willen we vanzelfsprekend een adequate gemeentelijke en regionale jeugdzorg in Dordrecht en Zuid-Holland Zuid realiseren (specialistische ondersteuning).

Wat gaan we daarvoor doen?

De Jeugdagenda 2011–2014 is leidend, ook voor de maatschappelijke ondersteuning aan jeugd en opvoeders met problemen. De Jeugdagenda is een gezamenlijk programma van gemeente en andere partijen en omvat meer dan de maatschappelijke ondersteuning. In dit Wmo Beleidsplan, dat dezelfde beleidsperiode bestrijkt, wordt alleen aangegeven wat de gemeentelijke beleidsvisie is op de maatschappelijke ondersteuning aan jeugd en ouders en hoe de gemeente vanuit haar rol hieraan invulling tracht te geven (op hoofdlijnen).

We investeren in de samenwerking tussen partners binnen het CJG, rondom de verwijzindex Zorg voor Jeugd en in het kader van het Veiligheidshuis. We werken aan effectievere en efficiëntere overlegstructuren over jeugdigen en gezinnen en verbeteren de zorgcoördinatie. We verbeteren de bekendheid van het CJG en bewaken de verdere doorontwikkeling van het digitaal opvoedplein door Careyn.

Samen met partners werken we aan doorontwikkeling van de casemanagementaanpak voor jongeren met multiproblematiek volgens het principe: 1 gezin, 1 plan, 1 generalist.

We oriënteren ons verder op de jeugdzorgtaken die op de gemeente afkomen. Er is nog geen sprake van dat die onder de Wmo zullen worden gebracht, echter de verwevenheid met Wmo-taken is groot. Samen met de gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid bereidt Dordrecht zich voor op deze jeugdzorgtaken die geleidelijk vanaf 2013 zullen worden overgedragen aan de gemeenten. We doen dit vanuit de volgende (kantelings) uitgangspunten:

- De mate van ondersteuningsbehoefte en de eigen kracht van jeugdige en gezin zijn leidend voor hulp (niet het recht op voorzieningen, maar de compensatieplicht staat centraal).
- Zoveel mogelijk ondersteuning en zorg in eigen omgeving bieden.
- We zorgen voor een samenhangend aanbod met andere terreinen (extramurale begeleiding, regeling onderkant arbeidsmarkt, passend onderwijs).

Financiën

In de jeugdagenda is ook aangegeven welke financiële middelen worden ingezet. Niet altijd is een strikte scheiding aan te brengen tussen kosten die te relateren zijn aan de Wmo en andere kosten. De volgende posten hebben over het algemeen te maken met onze Wmo-opgaven (bedragen jaarlijks 2012-2014):

	2012	2013	2014
Opvoedingsondersteuning	1.625.000	1.625.000	1.625.000
Aanpak jongeren met multiproblematiek	480.000	480.000	480.000
Sluitende aanpak jeugd	293.475	293.475	293.475

Een deel van de middelen komt uit een structurele rijksbijdrage: Decentralisatie Uitkering Centrum Jeugd en Gezin (DU CJG).

Voor het jaar 2012 stelt het Rijk een bedrag van €2.895.000,- beschikbaar voor activiteiten binnen het CJG beleid (een deel van de jeugdgezondheidszorg en de WMO taken betreffende jeugd). Dit bedrag is ruim €80.000,- lager dan in 2011. Voor de WMO taken is €1.268.000,- beschikbaar uit de DU. Op deze daling is reeds geanticipeerd door ons jeugdbeleid kritisch door te lichten in het kader van de Brede Doorlichting en vast te stellen wat er minimaal nodig is in de stad om toch een kwalitatief goed aanbod te behouden.

De uitkering is nu een algemene uitkering geworden zodat de gemeente die vrij kan inzetten. Inmiddels is besloten het volledige bedrag aan de CJG-taken te besteden.

6. Visie maatschappelijke zorg

6.1. Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de visie op de maatschappelijke zorg, met daarin de ambities en hoofddoelstellingen voor de komende jaren. De uitwerkingen van deze hoofddoelstellingen worden tweejaarlijks beschreven in de Operationele Agenda. In de Operationele Agenda treft u een concretisering aan van onder andere de acties, instrumenten en actoren. Dit hoofdstuk wijkt daarom qua opzet af van de vorige hoofdstukken.

De visie is tevens de strategische visie op maatschappelijke zorg van Dordrecht als centrumgemeente voor Zuid-Holland Zuid⁷. Aangezien de doorontwikkeling van de maatschappelijke zorg niet los kan worden gezien van de ontwikkelingen op de andere prestatievelden van de Wmo (vooral 1 t/m 5), kiest Dordrecht ervoor de strategische visie maatschappelijke zorg onderdeel te laten zijn van het nieuwe Wmo Beleidsplan. Alle uitgangspunten die genoemd staan in het Wmo Beleidsplan zijn daarom zonder meer van toepassing: Vertrouwen & Verantwoordelijkheid, de Kanteling, uitvoering in samenhang en inclusief-beleid. Dordrecht zal als centrumgemeente met de regiogemeenten in gesprek blijven over de afstemming van het MZ-beleid op de andere Wmo-prestatievelden in de regio.

Waar staan we nu?

Onder de noemer “Zorg voor Elkaar” is centrumgemeente Dordrecht in 2008 gestart met het beleid voor de maatschappelijke zorg. De maatschappelijke opvang (inclusief vrouwenopvang), de verslavingszorg en de openbare geestelijke gezondheidszorg worden sindsdien niet langer als drie afzonderlijke beleidsterreinen gezien, maar zij worden in samenhang met elkaar ingekleurd. Deze nieuwe integrale aanpak is vooral zichtbaar geworden met de ontwikkeling van de Centrale Toegang. De persoonsgerichte zorg voor mensen met complexe meervoudige problematiek wordt onder strikte regie en coördinatie, vormgegeven door tal van zorgorganisaties en dienstverleners zoals woningcorporaties, sociale diensten en politie. Deze aanpak is succesvol, want hij heeft ertoe geleid dat vanaf 2010 alle uit de Drechtsteden afkomstige ex-gedetineerden en een groep in Dordrecht verblijvende (maar ook uit de regio afkomstige) overlastgevers met meervoudige problematiek de juiste combinatie van zorg en dienstverlening ontvangen. Vaak met behulp van een integraal trajectplan. In dat trajectplan staat de hulp die geboden wordt op acht verschillende leefgebieden. Daarnaast is de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen zorgorganisaties, dienstverleners, handhavers en financiers rondom cliënten aanzienlijk verbeterd en ontstaat er een beter beeld van het ideale voorzieningenaanbod en de huidige knelpunten hierin binnen de regio.

---

⁷ In dit verband staat ZHZ voor het gebied bestaande uit de regio's Drechtsteden en Alblasserwaard/Vijfheerenlanden (14 gemeenten).

Wat willen we bereiken? (Ambities vanaf 2012)

Om de winst van de afgelopen jaren vast te houden wil de centrumgemeente de integrale persoonsgerichte aanpak de komende jaren voortzetten en versterken. Daarnaast zal in de komende periode ruimte ontstaan voor de volgende stap:

Zonder de aandacht voor de mensen met complexe meervoudige problematiek te laten verslappen, zal de focus ook komen te liggen op het, samen met de regio, wegnemen van de oorzaken van dakloosheid en de mechanismen van sociaal verval en uitsluiting. Dat betekent aan de ene kant zorgen voor een goede re-integratie van mensen die momenteel in de opvang en in begeleidingssettings verblijven (nazorg) en aan de andere kant voorkomen dat mensen in de zorg terechtkomen (preventie). Het MZ-beleid wordt hiermee nu ook ingekleurd in samenhang met de andere prestatievelden van de Wmo en nog nadrukkelijker onderdeel van het totale Wmo-beleid.

Dit alles kan alleen vorm krijgen door intensieve samenwerking met de partners in de regio op zowel bestuurlijk, strategisch, tactisch als operationeel niveau. Voor een deel is deze samenwerking al een feit en voor een ander deel zorgen we voor nieuwe samenwerking met de partners in bijvoorbeeld het wijkgericht werken, de maatschappelijke ondersteuning (welzijnswerk) en het jeugdbeleid op het gebied van preventie en nazorg. De eigen verantwoordelijkheid van een ieder en een wederzijds vertrouwen in de expertise van partners zijn hierin voor ons leidende begrippen. Het afstemmen tussen partners en voeling houden met elkaars inzet en standpunten zijn hierin een continu proces. Als centrumgemeente willen wij hier actief op inzetten. De rol van de overheid is niet alleen een financier of opdrachtgever. Dordrecht wil daarnaast een stimulerende en coachende rol naar partnerorganisaties innemen.

Het huidige financiële klimaat is hierin een complicerende factor. Niet alleen krijgt centrumgemeente Dordrecht ook in 2012 en 2013 nog te maken met een forse krimp in de rijkstoelage voor de maatschappelijke zorg, ook alle regiogemeenten (waaronder Dordrecht) zien zichzelf gesteld voor een omvangrijke bezuinigingsopgave. Hetzelfde geldt voor de partnerorganisaties. Reden te over om te zoeken naar strategische allianties tussen financiers en inhoudelijk sterke samenwerkingsverbanden die kunnen leiden tot efficiency in de aanpak.

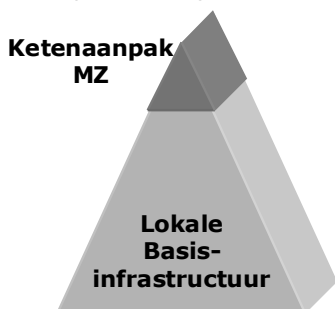
Wat gaan we daarvoor doen?

In de paragrafen 6.2 – 6.4 beschrijven we onze aanpak en inzet op maatschappelijke zorg.

6.2. Preventie en Nazorg.

Maatschappelijke zorg t.o.v. Lokale basisinfrastructuur

De maatschappelijke zorg is een vangnet en niet zondermeer inzetbaar voor iedereen met problemen. Het overgrote deel van de mensen kan zelf een weg terug vinden vanuit bepaalde problemen. Waar dat niet lukt, is het streven om zo snel mogelijk te signaleren en laagdrempelig en dichtbij de eigen omgeving hulp te bieden. Het uitgangspunt in de regio is

het subsidiariteitsbeginsel: lokale hulp waar het kan; en opschalen naar de regionale aanpak waar nodig is. Iedere gemeente heeft de verantwoordelijkheid (prestatievelden 1 t/m 6) om sociale uitsluiting en afglijden te voorkomen. De basis- sociale infrastructuur in de lokale gemeente is daarmee preventief aan de maatschappelijke zorg. Dordrecht wil hierover in gesprek met de regiogemeenten, en daarmee nadrukkelijker gebruik maken van deze basisinfrastructuur. In afstemming met de voorzieningen binnen de maatschappelijke ondersteuning, het jeugdbeleid, het

ouderenwerk, het vrijwilligerswerk, de Awbz-begeleiding en het wijkgericht werken, kunnen veel problemen van mensen in een vroegtijdig stadium worden gesignaleerd en kan hulp worden ingezet vanuit de lokale basisinfrastructuur. Vroegsignalering is daarmee een taak die in de basisinfrastructuur past en hoort. Wanneer mensen echter zoveel problemen ervaren dat de basisinfrastructuur onvoldoende oplossing biedt, worden voorzieningen binnen de maatschappelijke zorg ingezet. Dit kan bijvoorbeeld zijn: daklozenopvang, verslavingszorg of een persoonsgerichte integrale aanpak waarin verschillende vormen van zorg en hulp samenkomen. Ook wanneer de problematiek zo complex is dat de integrale aanpak nodig is, wordt altijd gekeken wanneer iemand op termijn weer in staat is om zelf meer regie over het leven te nemen en met lichtere ondersteuning verder te gaan.

Regionale samenwerking wordt hiermee een essentieel begrip. Vooral wanneer regio- gemeenten vanuit een lokale verantwoordelijkheid de financiering van preventie en vroegsignalering op zich nemen. Het uitgangspunt in de regio is, om ook vanuit die lokale verantwoordelijkheid in te blijven zetten op samenwerking tussen de gemeenten in de regio. (Gezamenlijk) investeren in de basisinfrastructuur is van belang om te voorkomen dat mensen zware problematiek ontwikkelen.

Preventie en nazorg binnen de maatschappelijke zorg

Ambities op het gebied van preventie vanuit de centrumgemeente zullen gericht zijn op specifieke signalering en vroeginterventies en het voorkomen van erger (secundaire en tertiaire preventie). Algemene preventieprogramma's gericht op hele bevolkingsgroepen vallen niet langer binnen de maatschappelijke zorg, maar zullen desgewenst hun financiering moeten vinden in bijvoorbeeld de maatschappelijke ondersteuning of gezondheidsbeleid.

Op een aantal punten zijn al preventieve maatregelen ingezet. Zo is er geïnvesteerd in goede nazorg na detentie en het tijdig signaleren van huurschulden ter voorkoming van

huisuitzettingen. Preventief ingrijpen voorkomt niet alleen dak- en thuisloosheid, maar vaak ook een langdurige zorgcarrière of justitiële carrière. De focus op preventie vanuit de centrumgemeente zal liggen op:

- identificeren en afbreken van routes naar dakloosheid;
- voorkomen van schuldenproblematiek en huisuitzettingen;
- versnellen van de door-/uitstroom binnen de instelling door financiële prikkels en prestatieafspraken voor cliënt en instelling.

De ambities op het gebied van nazorg en blijvend herstel zijn:

- bevorderen van continuïteit van zorg en, indien nodig, langdurige begeleiding met meerjarige afspraken en cliëntvolgende budgetten;
- nazorg aansluiten bij lokale zorgnetwerken (onder verantwoordelijkheid van regionale gemeenten);
- ontwikkelen van innovatieve woonvormen en -methodieken;
- investeren in verbetering van kwaliteit van methodisch handelen gericht op herstel van de cliënt;
- benutten eigen kracht van de cliënt bij opbouw van een sociaal netwerk. Inzet van het eigen sociale netwerk (waaronder familierelaties) vinden wij van groot belang in de fase van nazorg en blijvend herstel.

Wij ondersteunen de methode 'krachtwerk' vanuit de vrouwenopvang van harte. Binnen de maatschappelijke opvang en de GGZ krijgt deze methodiek vorm onder de naam hersteldenken. De methode gaat uit van het vermogen van de cliënten om te herstellen en hun leven weer op te pakken en te veranderen. De cliënt heeft hierin regie over zijn eigen hulpverlening en begeleiding. Er wordt zoveel mogelijk gewerkt in de natuurlijke 'eigen' omgeving. En daarnaast wordt er optimaal gebruik gemaakt van bronnen en relaties in de omgeving. Steun vanuit het sociale netwerk is hierin van belang. Zeker in de nazorg zien we het belang van de aanwezigheid van iemand bij wie men te allen tijde terecht kan wanneer men bang is voor terugval. Dit kan iemand uit de familie zijn, maar ook een ervaringsdeskundige of vrijwilliger.

6.3. Integrale persoonsgerichte aanpak (Voortzetten Versterken Verbinden)

Doorontwikkeling ketenaanpak voor multiproblematiek.

De huidige persoonsgerichte aanpak is van ver gekomen, maar staat tevens in haar kinderschoenen. Een groeitijd van 10 á 15 jaar is volgens deskundigen niet ongewoon. De jaren 2008 en 2009 zijn besteed aan de ontwikkeling van de basisinfrastructuur voor de ketenaanpak. Vanaf medio 2010 is de Centrale Toegang formeel operationeel voor de doelgroepen ex-gedetineerden en overlastgevers met meervoudige problematiek.

Het doel voor de komende jaren is ongewijzigd: een strak geregisseerde, integrale persoonsgerichte aanpak, die een forse inzet vraagt van partners en cliënten, die niet vrijblijvend is en die daardoor slagvaardig toewerkt naar het bereiken van de doelen: het stabiliseren van de problematische situatie van de cliënt(e) dan wel het bevorderen van zijn/haar zelfredzaamheid. De uitdaging van de regie op dit proces ligt in het feit dat er tal

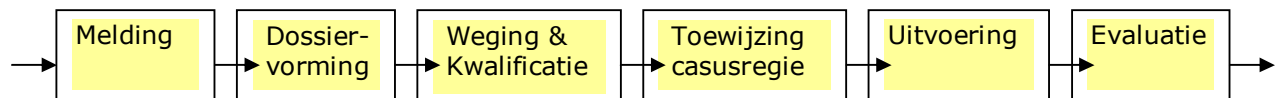

van zorgorganisaties, dienstverleners en financiers een rol spelen die niet altijd in hiërarchische verhouding ten opzichte van de regisseur staan. De keten kan slechts tot stand komen en operationeel zijn op basis van gelijkwaardigheid, gedeeld belang en respect voor een ieders discipline inbreng. De ketenaanpak biedt een oplossing die een verbinding legt tussen de inhoud van het werk (operationeel), de structuur en cultuur van de betrokken organisaties (tactisch) en de omgeving waarin de organisaties functioneren (strategische context). Dit vraagt van alle betrokkenen creativiteit, lef om te veranderen, het opzij zetten van het eigen belang voor het belang van het grotere geheel, transparantie en mede-eigenaarschap.

De doorontwikkeling van de aanpak zal langs een aantal pijlers vorm krijgen.

Pijler 1: Professionalisering van de ketenregie en ketenuitvoering

Onder bestuurlijke regie en ambtelijke projectleiding van de centrumgemeente Dordrecht wordt ingezet op de professionalisering van de ketenregie en de ketenuitvoering. De aanpak bestaat uit zes schakels:

Deze werkwijze wordt geconcretiseerd in de aanpak overlast en zal als voorbeeld dienen voor de andere doelgroepen met multiproblematiek. Uitgangspunt van deze keten is de gedeelde verantwoordelijkheid van de partners. De totale procesregie ligt in handen van de centrumgemeente, maar daarbinnen neemt iedere partner de verantwoordelijkheid op zich voor één of meerdere schakels van de keten. Speciale aandacht is er voor de eenduidige registratie van informatie binnen de ketenaanpak. Na verloop van tijd, met het groeien van het aantal dossiers, zal de informatiebron over de cliëntgegevens, de gewenste en gevolgde aanpak, met daarbij de mate van effectiviteit leiden tot waardevolle managementinformatie. Deze managementinformatie, met daarbij de kwalitatieve analyses van de medewerkers binnen de ketenaanpak, is van groot belang voor de effectmeting, maar ook voor de optimalisering van onder andere het voorzieningenaanbod of de ketensamenwerking.

Pijler 2: Aansluiting aanpak huiselijk geweld op de integrale keten

De verantwoordelijkheid van de aanpak huiselijk geweld is drievoudig:

- Veiligheid: via de politie wordt het overgrote deel van de huiselijk geweldmeldingen gedaan. Vanwege de veelal aanwezige strafrechtcomponent worden al deze meldingen gescreend en doorgeleid via het Veiligheidshuis.
- Centrumgemeente: Centrumgemeente Dordrecht heeft een taak m.b.t. het bundelen van expertise en het coördineren van zorg binnen Steunpunt Huiselijk Geweld.
- Regio-gemeenten: Alle gemeenten hebben een taak op het gebied van het huisverbod, jeugdzorg en de lokale basisinfrastructuur op het gebied van maatschappelijke ondersteuning.

De ambitie is om ook op het gebied van huiselijk geweld in het geval van complexe meervoudige problematiek de integrale ketenaanpak als instrument in te zetten. Deze ketenaanpak richt zich op het volledige systeem waarin het huiselijk geweld plaatsvindt en is dus breder dan de persoonsgebonden focus.

Pijler 3: Beschikbaar en bereikbaar maken van een gedifferentieerd en integraal aanbod aan dienstverlening, hulpverlening, begeleiding, opvang en zorg.

Dordrecht zal zich niet enkel hard maken voor een breed aanbod aan woon- en zorgvoorzieningen in de regio, maar zal tevens vanuit zijn verantwoordelijkheid in de regio op de zorgcoördinatie in de OGGZ een wederzijdse aansluiting stimuleren van voorzieningen in de maatschappelijke ondersteuning, de jeugdzorg, de Awbz, de forensische zorg, de Zvw en de maatschappelijke zorg rondom de ketenaanpak in gevallen van complexe multiproblematiek.

Pijler 4: Verbinden van zorg, jeugd en veiligheid.

Als centrumgemeente maatschappelijke zorg streeft Dordrecht naar een vergaande verbinding van de sectorale ketens jeugd, zorg en veiligheid. De complexiteit van de problematiek van veel cliënten en daarbij de veelheid aan sectoraal georganiseerde zorg leiden binnen de huidige basisinfrastructuur veelal niet tot een stabilisatie van problematiek dan wel de bevordering van de zelfredzaamheid van de cliënt. Voor stabilisatie, herstel en het voorkomen van terugval van iemand met multiproblematiek, is vaak gedeelde inzet en expertise vanuit drie sectoren noodzakelijk. Een voorbeeld hiervan is het samen ontwikkelen of afstemmen van inzet op het gebied van drang en dwang ten behoeve van zorg(toeleiding).

De ambitie is te komen tot één integrale regionale ketenorganisatie voor die doelgroepen waarbij sprake is van zeer complexe multiproblematiek. De doorontwikkeling van het Veiligheidshuis biedt de mogelijkheid om de expertise die is opgedaan binnen de maatschappelijke zorg en de jeugdsector te bundelen. Ontschotting in de financieringsstromen is hierin een belangrijk aandachtspunt. Schotten tussen de verschillende financieringsstromen kunnen het voor de cliënt beletten om de best passende zorg te krijgen. Onze ambitie is om deze financiële schotten in samenwerking met zorgverzekeraars, justitie, sociale diensten en gemeenten naar beneden te halen.

6.4. Maatschappelijke opvang / vrouwenopvang (gewoon wonen)

Er zullen altijd mensen blijven die op enig moment opgevangen moeten worden omdat ze (tijdelijk) nergens anders terecht kunnen. Het is niet voldoende deze mensen bed, bad en brood te bieden. Dordrecht ziet het als zijn verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat deze mensen zo snel mogelijk –met behoud van zoveel mogelijk zelfstandigheid– verder kunnen zonder opnieuw grote risico's te lopen op straat te belanden. In de afgelopen jaren is sterk gefocust op het versnellen van de doorstroom en de uitstroom in de maatschappelijke opvang en vrouwenopvang. Deze focus blijft ook de komende jaren bestaan. Hoe sneller iemand geholpen wordt om de weg naar zelfstandigheid weer op te pakken, hoe groter de kans op succes voor de cliënt.

Daarnaast willen we ook bij dak- en thuislozen meer nadruk leggen op eigen verantwoordelijkheid en regie van de cliënt. In de maatschappelijke opvang is bijna altijd sprake van onzelfstandig wonen: wonen in groepsverband, met begeleiding en toezicht en een wisselende mate van zelfstandigheid. Binnen de maatschappelijke opvang is het gebruik

om ex-daklozen het wonen weer aan te leren aan de hand van het zogenaamde promotiemodel: men begint in een onzelfstandige woonvorm om pas door te stromen naar een hogere, zelfstandiger woonvorm nadat men bewezen heeft dat aan te kunnen. Uit recente experimenten (zoals Housing First) is gebleken dat het ook op een andere manier kan. Door een cliënt meteen bij het begin van de wooncarrière in de maatschappelijke opvang optimale zelfstandigheid te geven, wordt de cliënt aangesproken op zijn vaardigheden. De cliënt krijgt zo vanaf het begin de regie over het wonen en de begeleiding waarmee het herstel wordt bevorderd. Dit zelfstandig wonen, of gewoon wonen, kan worden gerealiseerd door (ex-)daklozen meteen een woning aan te bieden. Het kan ook door het wonen binnen de maatschappelijke opvang anders in te richten. Zo kan gedacht worden aan ambulante begeleiding, een eigen, klein appartement met eigen voorzieningen en een eigen voordeur, in plaats van het klassieke groepswonen.

Ook binnen de vrouwenopvang zal de komende periode meer nadruk komen te liggen op kleinschalig wonen en ambulante begeleiding. De ontwikkeling van de vrouwenopvang op zich is landelijk in beweging. De tendens is onder meer dat de geheime opvanglocaties verdwijnen en dat ook mannen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld onderdak vinden binnen de opvang. De vrouwenopvang in Zuid-Holland Zuid moet hierin mee gaan bewegen. De komende periode zal de transitie worden ingezet van specifieke 'vrouwenopvang' naar opvangvoorzieningen met 'specifieke expertise op het gebied van huiselijk geweld'. Deze opvangvoorzieningen dienen onderdeel uit te gaan maken van het totaal aan voorzieningen en instrumenten binnen de integrale aanpak voor de maatschappelijke zorg.

6.5. Financiën

Deze ambities gaan samen met realisme. In tijden van heroverwegingen en teruglopende budgetten bij Rijk en gemeenten moeten de beschikbare middelen creatief en effectief worden ingezet. De overheveling van de begeleiding Awbz en de jeugdzorg naar de gemeenten bieden hierin een kans, net als de ontwikkelingen als Welzijn nieuwe stijl en de samenwerking in het Veiligheidshuis. Daarom is het van essentieel belang dat:

- waar mogelijk en noodzakelijk budgetten van gemeenten en zorgverzekeraars worden samengevoegd, leidend tot cliëntvolgende budgetten en afnemende regeldruk;
- geïnvesteerd wordt in preventie van dakloosheid.

Door alle gemeenten in de regio zullen investeringen gedaan moeten worden op het gebied van preventie, vroeginterventie en nazorg. Dordrecht vormt daarop geen uitzondering. De financiële middelen voor maatschappelijke opvang en vrouwenopvang die Dordrecht als centrumgemeente ontvangt zullen meer dan voorheen gericht worden ingezet op de vangnetfunctie in de maatschappelijke opvang en de regie op zorgcoördinatie in geval van complexe multiproblematiek. De aansluiting van deze lokale programma's m.b.t. de eerste zes prestatievelden van de Wmo op de specifieke aanpak binnen de maatschappelijke zorg vormt een financieel risico. Hetzelfde geldt voor de transities op het gebied van jeugdzorg en de Awbz. Centrumgemeentebeleid kan slechts goed functioneren wanneer het aansluit op lokale programma's en andersom.

Het overgrote deel van de maatschappelijke zorg wordt bekostigd vanuit de decentralisatie-uitkering die de centrumgemeente Dordrecht ontvangt van het Rijk. In 2010 heeft een landelijke herverdeling van middelen plaatsgevonden. Op basis van dit nieuwe verdeelmodel wordt het budget voor Dordrecht in een aantal stappen verlaagd. Het Ministerie van VWS aangekondigd in 2012 de voorbereiding te zullen starten van een herijking van het nieuwe verdeelmodel met het oog op 2014. Het resultaat van deze herijking kan zowel positief als negatief voor de centrumgemeente Dordrecht uitpakken.

Maatschappelijke opvang				
	Budget	Verlaging door Verdeel model	Verlaging model Cumulatief	Verlaging Grensstrook
2009	6.693.640			
2010	6.396.342	297.298	297.298	0
2011	6.065.239	331.103	628.401	0
2012	5.113.367	238.082	866.483	721.000
2013 (*)	5.013.367	100.000	966.483	0

(*) Voorlopige inschatting / herverdeling Grensstrook-middelen nog niet uitgewerkt bij VWS.
Nb: in 2012 start VWS met de voorbereiding van de herijking van het verdeelmodel voor 2014 en verder.

Daarnaast is met ingang van 2014 geen extra financiering vanuit de gemeente Dordrecht meer beschikbaar voor 2 crisisplaatsen in de vrouwenopvang (60.000,- per jaar). En met ingang van 2012 is de financiering vanuit het Rijk voor de nazorg aan ex-gedetineerden gehalveerd van 150.000,- per jaar naar 150.000,- per twee jaar. Vanaf 2014 zal deze financiering voor nazorg aan ex-gedetineerden volledig stoppen.

Voor de vrouwenopvang is met ingang van 2011 structureel extra budget beschikbaar dat bedoeld is om in te zetten voor het thema geweld in afhankelijkheidsrelaties. Het Rijk heeft ook voor de vrouwenopvang een onderzoek naar de herverdeling van landelijke middelen aangekondigd. De consequenties hiervan voor Dordrecht zijn nog niet te overzien.

Vrouwenopvang			
	Budget VO	Extra	
2009	1.494.487		
2010	1.561.410	45.351	(eenmalig beschermd en weerbaar)
2011	1.560.619	119.344	(geweld in afhankelijkheidsrelaties)
2012	1.586.875		

Tot en met 2012 is de begroting voor de maatschappelijke zorg, na het doorvoeren van verschillende bezuinigingen, sluitend. Vanaf 2013 zijn echter verdergaande bezuinigingen noodzakelijk. In het eerste kwartaal van 2012 zal hiervoor een voorstel worden uitgewerkt.

6.6. Samenvattende conclusies Visie maatschappelijke zorg

- Focus vanuit de centrumgemeente-functie op versterking van de verbinding binnen de integrale persoonsgerichte aanpak.
- Meer eigen verantwoordelijkheid en regie van de cliënt in de maatschappelijke opvang.
- Snelle, stevige aanpak bij dreigende en beginnende dakloosheid ter voorkoming van erger.
- Samen met regiogemeenten inzetten op preventie en nazorg. Wegnemen van oorzaken van dakloosheid en mechanismen van sociaal verval en uitsluiting.
- Verbinding zoeken (op inhoud en financiering) met welzijn, Awbz, jeugdzorg, Zvw, Wpg (Wet publieke gezondheid) en forensische zorg.

-----//-----